

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК XXIV ЛИСТОПАД 1977 Ч. 11 (278)

ЩО ЦЕ?

Не двигнеш його ніколи,
Бо важкий,
А в повітрі він літає,
Мов пташки.

ДИВНИЙ МЛИНОК

Маленький млинок,
Багато в ньому колісок,
День і ніч щиро меле,
І хоч колісок багато — нічого не змеле.

ЯКІ ЦЕ ПОМІЧНИКИ?

Своїх очей не мають,
А бачити допомагають.

НЕЗВИЧАЙНИЙ РАХІВНИК

Хоч не живе, але ходить,
Біле лице має.
Ні голови, ні язика,
А числити знає.

ЯКЕ ЦЕ СТВОРІННЯ?

Має чотири роги,
Має чотири ноги,
Та хоч має роги
І чотири ноги,
Не пройде ні шматочка дороги.

ЧИ ВМІЄТЕ РАХУВАТИ?

У стародавній китайській книзі загадок є така:

В загороді Пен Чек-пена замкнули кріликів і бажантів. Разом мають вони 72 ноги і 20 голів. Скільки є в загороді кріликів, а скільки бажантів?

ЯКІ ЦЕ ДЕРЕВА?

Відчитайте в цих реченнях назви дерев:
Іду бавитися!
Мама подає сос на тарілці.

РЕБУСИК

Відчитайте слова відомої стрілецької пісні.

ЗАГАДКА-ЖАРТ

Два хлопці, бавлячись на мурі-огорожі, впали на землю. Мур не був високий, і їм нічого не сталося. Одначе, коли хлопці підвелися з землі, обличчя одного було забруднене наче в Юрзи-Мурзи, а другого зовсім чисте.

Хлопці поглянули один на одного, і тоді той, з чистим обличчям, побіг помитися до потічка.

Чому хлопець із забрудженим обличчям не пішов помитися?

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК З ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ" ЗА ЖОВТЕНЬ 1977 р.: ШАРАДА: Ма-па. **ЩО ЦЕ?** а) Котик. б) Книжка. в) Гриб. г) Гриби — риби.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у „Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 5.00 долярів, у інших країнах — рівновартість цієї суми. Для членів УНС 4.00 доляри. Ціна окремого числа 50 центів. Ціна подвійного числа — 75 центів.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
Обкладинка роботи Яреми Козака
Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey
30 Montgomery Street — Jersey City, N.J. 07302
Subscription $5.00 per year. UNA members $4.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Ярема Козак — Листопадова мрія

ВІСІМНАДЦЯТОГО РОКУ ЛИСТОПАД

**Пригадаймо: золотіла тиха осінь,
Застеляла жовтим листям княжий Львів,
Із війни ішли батьки голодні й босі,
Їх обов'язок у рідне місто вів.**

**А як перший сірий ранок листопаду
Понад вежі простягнув своє крило,
Львів побачив українську, рідну владу,
Рідним прапором обвив своє чоло.**

**А цісарські учорашні ще жовніри
З синьо-жовтими стрічками на шапках,
З серцем, повним сонця, радости і віри,
Поспішали звідусіль під рідний стяг.**

**То були вони, герої славні наші,
Рідні наші то діди й батьки були,
Що життя своє і сили щонайкращі
В подарунок Батьківщині віддали.**

**Стільки років відлетіли журавлями!
Стільки років, наче ріки, відплили!
Але спомини лишилися між нами,
Наче сонце нам просвічують з імли.**

**І куди б нас не носила доля світом,
І куди б не гнала нас із рідних хат,
Нам залишиться священним заповітом
Вісімнадцятого року листопад.** *Р.З.*

Іван КЕРНИЦЬКИЙ

ВОЯЦЬКИЙ ФОТОАЛЬБОМ

Улянка любить часто приглядатися фотографіям, що зібрані у великому, родинному альбомі; він лежить, прекрасно оправлений, на столику, в вітальні.

Особливо цікавлять її знімки з Рідного Краю.

Як закопається вона поміж ці фотографії, тоді вже її питанням немає кінця.

— А це Львів?

— Так, дитинко, — відповідає мати, — це наш Львів. Твоє родинне місто. Ось вулиця і дім, у якому ми жили п'ятнадцять років . . . А там далі, бачиш, Високий Замок?

— Де ж той замок? Я бачу тільки гору.

— Отож на тій горі стояв колись-давно укріплений замок, а в ньому жили українські князі, що були володарями міста і всього князівства.

— Ага! А це мій дідо такий вояк!

— Так, твій дідо був старшина Української Галицької Армії і в листопаді 1918-го року воював із поляками за твоє рідне місто . . . Тут він і стоїть, з іншими старшинами, під Народним Домом.

— А яка на ньому уніформа? Українська? . .

— Ні, австрійська. Тоді ще наше військо не мало своїх одностроїв і носило чужі.

— А дядько Микола має українську?

— Так, дядько Микола був Січовий Стрілець і бився з большевиками за столицю України. Золотоверхий Київ.

— Він має таку шапку, як козаки носили? . .

— Так. Бо ми всі — козацького роду . . .

В альбомі були ще фотографії інших вояків: ось Улянин тато і два молодші дядьки, Василь і Тарас, в одностроях Української Дивізії. Всі три рослі, стрункі, однострої на них новенькі, з доброго сукна, дуже їм до лиця. Улянка любить ці знімки, особливо ж батькову, бо вона — з усіх найкраща!

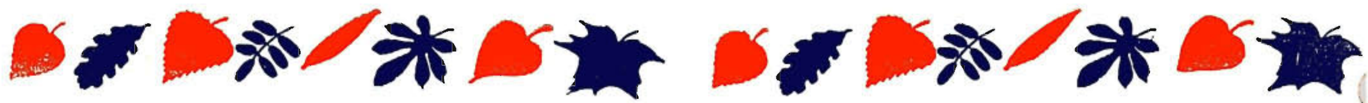
— Та Улянка завжди дивувалася, як гляділа, бувало, на фото дядька Остапа, найменшого маминого брата, який не поїхав на еміґрацію, а залишився вдома. Вона не раз чула, як у хаті говорили, що нібито й дядько Остап служив у якійсь армії, але чому ж тоді він так не по-вояцькому одягнений? . . Замість гарного, блискучого однострою з відзнаками — на ньому зношена, цивільна одежа, великі чоботи і кашкет на голові, а озброєний тільки великою пістолею . . .

Улянка просила раз батька, щоб пояснив їй, чому дядько Остап так одягнений.

Батько пояснив їй загадку:

— Донечко моя, — сказав, — хоч на дядькові Остапові невояцька одежа, але він найкращий вояк з нас усіх . . . Він — боєць Української Повстанської Армії.

З. ТОПЕЛІЮС

Ілюстрації Ольги РУДАКЕВИЧ

СОНЯШНИЙ ПРОМІНЧИК

(Фінська казка)

Уже настав листопад, але мурашки працювали без відпочинку. Їм було багато роботи перед зимою. Найперше треба було замурувати всі щілинки, навіть найменші, щоб ні вітер, ні мороз не залізли в мурашину хатку. Потім треба було заглянути до всіх комор, чи досить харчів на зиму. А зима довга, холодна. Треба було забезпечити всі входи й виходи, щоб не заліз який ворог, розчистити всі мурашині стежечки, щоб не було на них ані листочка, ані голочки з ялинки чи сосни. І, нарешті, треба було вилізти на найвище дерево і звідтам стежити за всім, що робиться в світі, головно ж слідкувати за хмарами, чи зима не надходить несподівано.

Але не лише мурашки готувались до зими. Те саме робили всі жучки, павучки й кузьки.

І ось земля вже вкрилась інеєм: сім мільйонів замерзлих крапелинок, сім мільйонів перлинок розсипалося по землі, і ніхто їх не підіймав. Трава і дерева потемніли, тільки сосни та ялинки далі пишалися своїми зеленими, густими, волохатими гілками.

І ось подули холодні вітри та й почали час від часу вимітати з хмар перші холодні пухнасті зірочки-сніжинки. У струмочках, у річечках сумно дзюркотіла вода — вона починала замерзати. Всюди було холодно, понуро, непривітно.

Раптом блиснув Соняшний Промінчик. Він пробрався крізь сіру снігову хмару, заблищав на перлинках інею, освітив траву, дерева, сосни, глянув на роботяг-мурашок та на всіх жучків, павучків і кузьок.

— Ну, що це таке? — здивовано запитав пугач і зажмурив очі. Він сидів на високій сосні і співав басом: „Осінь прийшла. Я чую, як свистить буря". Голос у нього був хрипкий, скрипучий, але тому, що всі співочі пташки відлетіли, його радо слухали лісові тваринки.

— Та це ж ні на що не подібне! — знову сказав Пугач. — Я навіть починаю фальшувати. Сонце зовсім мене осліпило, і я не бачу нот.

Мурашки теж були незадоволені. „Це нікуди не годиться!" — говорили вони з обуренням. Вони якраз з великим трудом скінчили нанизувати перлинки інею на стебелинки трави, як раптом зовсім недоречно звідкілясь вискочив Соняшний Промінчик, і всі перлинки почали танути. „Ні, це зовсім зайве! — бурмотіли обурені мурашки. — Прибирали, прибирали — і ось знов усюди болото і бруд!"

Але, поки вони бурмотіли, Промінчик побіг далі. Він біг по чорній голій землі і раптом наштовхнувся на сухий листочок. А тут, під цим листочком, заховався коник-стрибунець. Він ціле літо танцював, співав і зовсім не турбувався про те, що прийде зима і буде холодно. Тепер він лежав під листочком напівмертвий від холоду і голоду.

„Мабуть, зима вже скінчилась і настало літо", — подумав коник-стрибунець, пригрітий сонечком. І йому стало так весело, що він почав танцювати й співати. Та Промінчик не зупинявся надовго і мчався все далі й далі.

Ось він домчався до замерзлого ставка і засяяв на блискучому льоду. На ставку вже були школярі. Вони сміялись і кричали. Хлопчики вже ковзались на ковзанах, а дівчатка стояли на бере-

зі і раз правою, а раз лівою ногою пробували, чи міцний лід.

Чи не треба когонебудь нагріти? — спитався Промінчик.

— О ні, ні, нам і так гаряче! Уважай, не розтопи тільки, будь ласка, нам льоду! На ковзанах так весело бігати!

— Ну, якщо вам і без мене добре, то я побіжу далі.

І Промінчик побіг. Зустрів берізку. Вона сумно похилилась.

— Чого ти сумуєш? — запитав Промінчик. — Чи можу я тебе потішити, розважити?

— Ні, — відповіла берізка, — не треба мене потішати! Я ж знаю, що, як прийде весна, я знов буду зелена й радісна.

Побіг Промінчик далі. Біг, біг і побачив маленьку хатинку. Він заглянув у віконце, а там дівчина стоїть біля горщика з квіткою й гірко плаче.

Чи я міг би тобі якнебудь помогти? — запитав Промінчик.

— О так, так, будь ласка, я якраз тебе й потребую, — зраділа дівчина. — Я посадила квіточку, і вона гарно росла. А раптом взяла і зів'яла.

— Ну, цьому легко зарадити, — сказав Промінчик і так привітно-тепло глянув, що квіточка відразу ожила, а дівчина перестала плакати.

— До побачення! Я вернусь навесні!

Йому вже треба було бігти додому, але він не втерпів і заглянув ще в одне віконко. На цей раз він побачив велику кімнату, де все було перевернуте, шухляди з комоди витягнуті й усі речі розкидані. В кімнаті метушилася бабуся. Вона шукала ключів. Тількищо вони лежали на столі, а тепер ніби провалилися крізь землю.

— Та ось вони! — радісно сказав Промінчик і показав бабусі, де ключі.

— О, так ось де вони! — зраділа бабуся. — Як гарно, коли у віконечко загляне сонечко! Тоді все гаразд!

А промінчик уже зник з віконечка. Він досить набігався за той день і побіг швиденько додому.

Тяжкі чорні хмари затягли небо, і тільки в одному місці лишилася щілина, якою Промінчик і проскочив. Він повернувся якраз вчасно і сів собі на самім краєчку сонечка. І кожний раз, як згадував свою мандрівку в похмурий листопадовий день, то так радів і сяяв, ніби вже вернулося літо.

А в цьому зовсім нема нічого дивного. Якщо тобі пощастило когонебудь потішити або розвеселити, то можна сказати, що ти зробив добре діло. І тоді буває завжди радісно!

Переказала Н.Л.М.

Пояснення-словничок: м у р а ш к а — ant; щ і л и н а — вузький отвір (chink, cleft); к о м о р а — pantry, larder; к у з ь к а — 1. corn-weevil, 2. small insect; і н і й — hoar-frost; р о б о т я г а — той, що пильно працює; п у х н а с т и й - downy, fluffy; х р и п л и й або х р и п к и й — hoarse, raucous; с к р и п у ч и й — creaky; ф а л ь ш у в а т и — тут, to sing out of tune; н а н и з у в а т и — насиляти на нитку (to string); н е д о р е ч н о — не в пору (untimely); н а ш т о р х н у т и с я — to run against; к о в з а н и — skates; ш у х л я д а — drawer.

Володимир МАЦЬКІВ

ТАЄМНИЦЯ КАРПАТСЬКОЇ ЯЛИЦІ

У верхів'ї дерев зашумів холодний вітер. Він зродився десь ген високо, на хребтах Карпатських гір і, наче розбурхані хвилі на безмежному океані, гнався в долину; зривав рештки зів'ялого листя зі старих дерев, шарпав гіллям, гудів, свистів та кидався в провалля.

Між ялицями, що густо вкризали схил гори, понісся тривожний пошум: ш-ш-ш-ш. Зашуміли ялиці, наче журячися своєю долею: йде зима, холодна, довга . . .

На середнії малої галявини, що поросла молоденькими ялинками, стоїть стара крислата ялиця. Її пень обріс мохом, як борода у старого діда, а чатиння наче якесь сіре, ніби посивіло.

Ш-ш-ш — шумить вітер у галузі. Але що це? У старої ялиці цей шум якийсь інакший, він наче шепіт старенької беззубої бабусі.

— Ш-ш-ш . . . Шлухайте, шлухайте, діти! Ш-ш-ш . . . Чи ви шлухаєте?

— Слухаємо! — відповіли стиха малі ялинки знизу.

— Я вже стара і не знаю, чи переживу цю зиму. Тому хочу переказати вам свою таємницю, свою велику таємницю. Чи ви слухаєте? Ш-ш-ш...

Там, у землі, між моїм корінням є могила. На ній немає ні хреста, ні жадного іншого знаку. Ті, що похоронили в ній свого друга, зарівняли землю рівненько, притоптали ногами і присипали сухим чатинням. Лиш на моїй корі вирізали маленького хрестика, але його вже не видно: живиця залляла. Бачите? Ш-ш-ш . . .

— Бачимо, — відповіли молоді ялинки.

— Звідси недалеко був великий бій. Перед боєм, на тій галявині, де ви так буйно ростете, зібрались вони — українські повстанці. Біля мого стовбура поставили невеликий вівтар і прикрасили його зеленим чатинням. Священик відправив Службу Божу, а потім покропив усіх свяченою водою і почав говорити. Я добре запам'ятала його слова. Він казав:

„Дорогі вояки, сини української землі! Благословляю вас на велике діло. Ідете в бій за волю України. Вороги підходять, вони вже близько. Вони хочуть поневолити нашу прекрасну Батьківщину, обезчестити наше ім'я. Ми мусимо боронити нашу рідну землю, як боронили її наші батьки й діди. Хоч у нас немає ні гармат, ні танків, наші груди і серця, сповнені гарячою любов'ю, твердіші за всі панцери. Ідіть з Богом і вертайтесь як переможці!"

І вони пішли. Бій був там, де сонце перед заходом кидає червоне проміння. Там гули громи, щось страшно тріщало, було чути крики і стогін людей. Страшно було, дуже страшно!

Коли стемніло, небо прорізували страшні блискавки. Дерева валилися на землю. Наші вояки були там і не злякались Над ранок усе притихло. Вони вернулись. Одні були обідрані другі обсмалені, треті обмотані полотняними бандажами.

Принесли вони одного молодого друга й поклали коло вівтаря. Я його бачила — він не рухався. Тоді два вояки викопали могилу й поклали туди цього юнака. Всі стали навколішки, помолились і кожний кинув по грудці землі в могилу. Врешті старшина сказав коротке прощальне слово і дав повстанцям наказ відійти. Той у могилі залишився сам — так, як його батько піді Львовом у 1918 році. Я берегла вічний сон цього юнака, бо лиш я одна знала це все найкраще, берегла

З НАШОГО МИНУЛОГО

Двобій Мстислава з Редедею

Князь Мстислав, бувши у Тмуторокані, пішов на касогів. Почувши це, касозький князь Редедя вийшов проти нього. Коли обидва війська стали одне проти одного, Редедя сказав до Мстислава:

„Навіщо губитимемо військо? Зійдімося і поборімося. Якщо ти переможеш, — візьмеш мій маєток, і мою дружину, і мою землю, а якщо я переможу, то візьму все твоє".

І відповів Мстислав:

— Нехай так буде.

З'їхались. І звернувся Редедя до Мстислава:

— Не биймося зброєю, а зміряймося, хто дужчий.

І взялися боротися. Вони довго боролися. Почав знемагати Мстислав, бо Редедя був великий. І сказав Мстислав:

—О, Пресвята Богородице! Допоможи мені. Якщо переможу Редедю, збудую церкву в твоє ім'я.

І, сказавши це, кинув князя касогів об землю і вбив його.

Мстислав ввійшов у його землю, забрав його маєток і наклав данину на касогів.

Прийшовши до Тмуторокані, збудував церкву святої Богородиці. Вона стоїть і донині в Тмуторокані, біля Чорного моря.

Пояснення-словничок: Тмуторокань — теперішнє місто Керч, над протокою між Озівським і Чорним морями; касоги (черкеси) — степове плем'я, що жило біля приток Кубані між 965 і 1223 роками. Описана тут подія відбулася в 1022 році.

її від очей і помсти злих людей, ворогів. Щоб вони костей з неї не викинули. А якщо сюди прийдуть пастушки або діти з села, то зашуміть- розкажіть їм про молодого повстанця, що віддав життя за рідний край.

Ось така моя таємниця. Ш-ш-ш . . . Сьогодні я передаю цю могилу під вашу опіку. Бережіть її і бережіть таємницю про неї від злих людей! Ш-ш-ш . . . Чи все добре чули, все зрозуміли?

— Чули, бабусю, й усе зрозуміли, — відповіли гуртом молоді ялинки.

— Чи заопікуєтесь могилою?

— Заопікуємося, бабусю!

Вітер загудів з усієї сили. В лісі затріщало поламане гілля. Верхи дерев гнулись на всі боки. Небо потемніло. Хмари важкими клубами налягли на верхи гір. А ялиці шуміли безперестанку: ш-ш-ш . . .

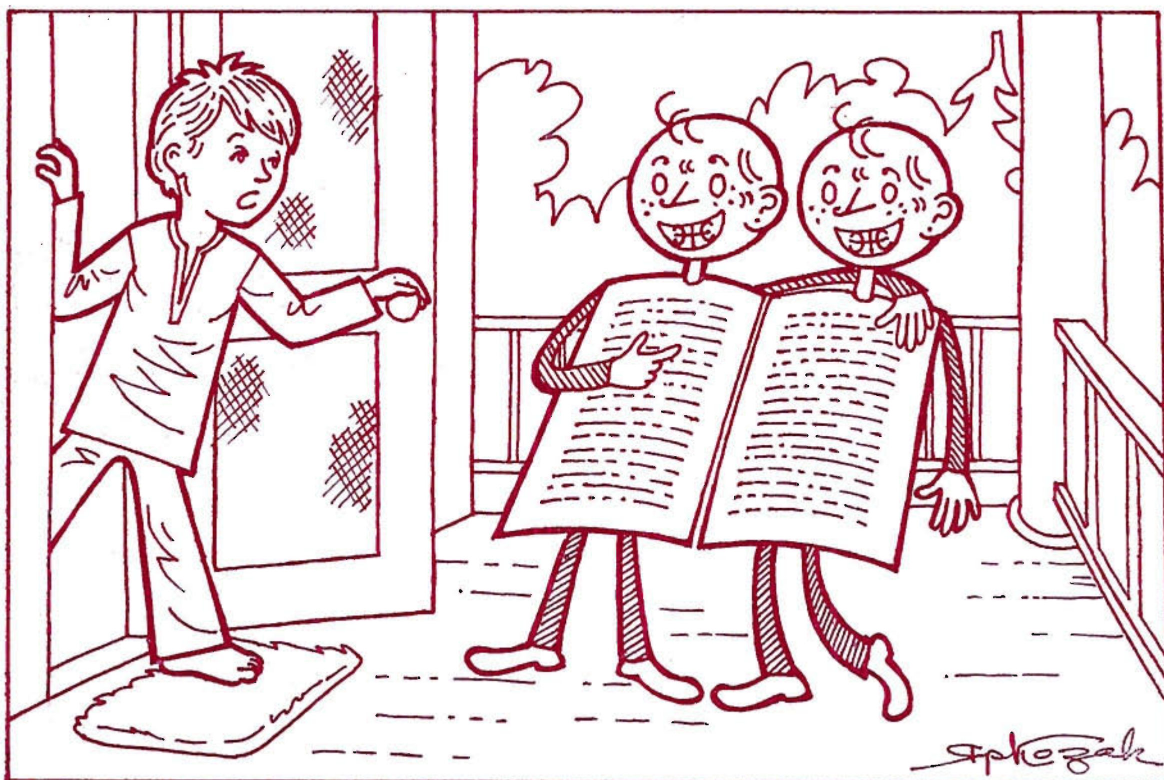
Пояснення-словничок: верхів'я — top; шарпати — сіпати (to pull, to twitch); крислатий — branchy, ramous; чатиння — шпильки, що вкривають ялиці, смерики і інші шпилькові дерева; стовбур дерева (trunk, steem); безчестити — to blemish; піді Львовом у 1918 році, тобто під час боїв Української Галицької Армії з поляками за Львів і Західні Землі.

Автор пише „шлухайте, діти!" замість правильного „слухайте, діти!" Чи знаєте, чому?

Валентина ЮРЧЕНКО *Ілюстрація Яреми КОЗАКА*

СЛОВА НА ВІТЕР

(Жарт)

Раз прокинувся я зранку,
Бачу — хтось стоїть на ґанку.

Придивляюсь — це хлоп'ята,
А подібні, як близнята.

Привітались чемні хлопці.
— Відкіля це ви, молодці?

Видно, здалека ішли,
Поки хату цю знайшли.

Приглядаюсь, ой химера!
Їхній одяг із паперу,

Наче аркуші з книжок
Чи з газетних сторінок.

Тут один тихенько мовив:
Ми С л о в а з твоєї мови,

Як тобі бракує слів,
Ти шукай помічників.

В книжці легко нас знайти,
Як полюбиш книжку ти...

Я дивлюсь на їхні лиця —
Чи мені усе те сниться?!

Букви „О" — це їхні очі,
Замість носа „У" стирчить,
А коли сміятись хочуть —
Буква „Ж" в устах блищить.

На обличчі в них крапки,
Коми, дужки і лапки,
І у вушках зручно так
Умостивсь питальний знак!..

А Слова ведуть розмову:
— Чи ти знаєш рідну мову?

Ми подібні, як брати,
Нас писати вмієш ти?

Хоч вимовою подібні,
Але змістом ми нерідні,

Краще ти не поспішай,
Більше змісту в нас шукай.

Кажуть: втомлений докраю,
Справу я довів до краю.

І, дійшовши до гори,
Глянув знизу догори,

А побачив гарний став —
То ловити рибу став.

Як вночі ти бачив сонце,
Був, напевно, гарний сон це.

Чи ти бачив у панянки
На лиці цятки-веснянки?

Та веснянки є й пісні,
Їх співають навесні.

Як бажаєш мову знати...
— Досить! — я почав благати,

Вчились ми всього у школі,
Мабуть, знаємо доволі!

Тут знялася хуртовина,
Вітер хлопців підхопив,

І почув я: — Гей, хлопчино,
Не пускай на вітер слів!..

Пояснення: Такі слова, що однаково звучать, а щось різне означають, називаються г о м о н і м и. Тут авторка назвала їх „подібні, як близнюки". У другій половині вірша подано кілька прикладів таких „близнюків": до гори — догори, став (вода) — став (почав) та ін. Чи ви могли б нагадати собі більше таких слів-гомонімів?

ЯК ЦАПОК ПЕРЕХИТРИВ ВОВКА

(Ілюстрація Михайла Михалевича)

У лісі жив собі цапок, що крок — то стриб, що крок, то скок, веселий був цапок. Галяву знайде, напасеться, із озера води нап'ється, в густій соснині подрімає — біди не знає.

Аж ось біди зазнати довелось.

Прибіг цапок наш до води, аж гульк назустріч вовк — худий, голодний, аж пожовк:

— Стривай но, ти куди?

Цапок злякався: „Ов, біда!" Спереду вовк, позад вода, цапкові нікуди втікати . . .

От він почав казати:

— Ах, дядьку любий мій, назустріч вам я сам біжу якстій. Про голод ваш я знаю і так собі гадаю: „Не їв мій дядько днів із шість — нехай мене він з'їсть!"

Почувши ті слова, з утіхи вовк завив:

— Ти мудра голова, хоч я тебе не вчив. Отож, я відповім: лягай но долі, хай тебе я з'їм!

— Навіщо ж так? — цапок сміється. — Ось ви отута, у рові, присядьте зручно на траві, роззявте рот, заплющте очі, а я у рот вам просто скочу. У мене кість м'яка, з'їсте умить цапка.

Вовк мах хвостом: — Нехай! Та тільки уважай, простенько в рот мені стрибай!

А сам заліг в рові вигідно у траві, роззявив рот, заплющив очі й жде, як цап ускочить.

Цапок ні трохи не барився, до вовка він бігом пустився, стрибнув високо, наче пес, з розгону вовка перескочив і, поки той розплющив очі, цапок у лісі щез.

Р о л я н и к

Пояснення-словничок: ц а п о к — goat; г а л я в а (в лісі) — glade, clearing; с о с н и н а — сосновий ліс (pine grove;); а ж г у л ь к — швидко, раптом, несподівано; я к с т і й — негайно, вмить; р о з з я в и т и (рота) — широко розкрити (to gape); б а р и т и с я — to be slow, to delay.

Роман ЗАВАДОВИЧ

МОЛОДА СІЧ

(Н о т и н а с т о р. 16-ій)

Неозорі степи України,
Чарівливі Дніпра береги —
Синя хвиля за хвилею рине
Крізь розлогі квітчані луги.

Там то Січ Запорізька стояла,
Мов орлине гніздо серед скель,
Ворогам-хижакам не давала
Українських топтати осель.

Хто кохав Рідний Край до загину,
Мав у серці синівську любов,
Той на Січ в злу і добру годину
Батьківщині служити ішов.

І козацька озброєна лава
Рідний Край берегла день і ніч —
І світами котилася слава
Про стару Запорізькую Січ.

Так і ми, славних предків унуки,
Як бувало на Січі отій,
Своє серце, і розум, і руки
Віддамо Батьківщині святій.

І з далекого світу, з-за моря,
Полум'яну пошлем їй любов,
Щоб по муках неволі і горя
Україна всміхнулася знов.

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації Зенона ОНИШКЕВИЧА*

ЯК ВИВІРКА МИЛОЧКА ПРИДБАЛА ХАТКУ

У садку Оленчиних і Адькових батьків жила вивірка. Називалася вона Милочка. То Оленка так її назвала, бо вивірка була невеличка, молодесенька і мала справді дуже милий ротик. Милочка щодня приходила на задню веранду. Там діставала від дітей щось смачне попоїсти.

Восени батьки продали дім, бо їм треба було переселитися до іншого міста. Оленка й Адько зажурилися: їм ніяк не хотілося розлучатися з Милочкою. Адько порадився з товаришем, і вони вирішили: Милочку треба впіймати й перевезти в клітці.

На другий день Милочка прибігла на веранду і, як звичайно, почала хрупати горішки, що лежали на столі. Нараз згори впала на неї сітка зі шнурків і накрила її. Милочка кинулась утікати, але заплуталась у сітку. Хлопці впіймали звірятко, поклали його в клітку, і за кілька годин Милочка вже була в іншому місті, в чужій стороні, якої досі ніколи не бачила і не знала.

Милочку подержали ще два дні в клітці, щоб звикала до нового місця. Але вона не звикла. Коло нового дому був лише городець з кількома деревами. Коли її, злякану, випустили в город, вона побігла в завулок, подалася навмання городами і зупинилась аж у міському парку. Парк прилягав до соснового лісу-резервату. До Оленки й Адька вивірка вже не вернулася.

Засумувала Милочка. Щоправда, не голодувала, бо й до парку люди приносили горішки й іншу їжу, але тут було чужо й непривітно. Одного ранку в Милочки над головою щось міцно постукало у стовбур дерева й відізвався пташиний голос:

— Гей, хвостата! Що ти за одна?

На сосні сидів великий дятель, перехилив голову й цікаво до вивірки приглядався. Милочка не мала звичаю розмовляти з незнайомими.

— Ти не хмурся! — продовжував дятель. — Я сам знаю, що ти тут приблуда. Ти ще молода, а молоді не вміють наперед думати.

— Про що мені думати? — знехотя відізвалася Милочка.

— А ось про що: вже осінь, і незабаром прийде зима. Розумієш — холод, сніг. А в тебе немає хати. То що ти будеш робити на морозі?

— А й справді! — писнула Милочка. — Де знайти хату? Порадьте, дзюбатий добродію!

— Так слухай! На краю лісу є стара верба. Всередині вона порохнява, в ній можна видряпати кігтями дупло. Ось і хата.

— А де ця верба? Прошу, покажіть!

— Біжи за мною!

Дятель летів, а вивірка трохи по землі бігла, трохи стрибала з гілки на гілку. Так вони добралися до старої верби. Дятель вибрав вигідне місце, відколупав дзьобом шматок кори і сказав:

Тут дряпай!

Милочка мала міцні гострі пазурі і взялася щиро до праці. За яку годину в порохнявім стовбурі з'явилася заглибина-ямка. Дятель мовчки приглядався, а коли дупло було готове, відштовхнув Милочку і сам уліз до середини.

— Я змінив думку. Дупло буде моє.

— Алеж я його видряпала, — сперечалася Милочка. — Я маю на це право.

— А я вибрав дерево і місце. Моє право старше. Геть звідси, а то дзьобну тебе так, що полетиш з верби догори ногами!

Дятель погрозив дзьобом, і злякана Милочка стрибнула з дерева. Побігла лісом, схвильована й ображена.

,,Такий нікчемний обманець! Постарів, не стало в дзьобі сили видовбати нове дупло, то використав мене, обдурив . . . — думала, — Але хай! . . Бодай навчив мене, що на зиму треба мати хату. А я, молода, недосвідчена, цього не знала''.

Бігла лісом і думала, що далі робити. Треба в когось порадитись. Але в кого, як тут усі чужі? Де знайти прихильну душу? Дивиться, а на гілці, низько над землею, сидить стара вивірка.

,,Запитаю оцієї. Вона вивірка, і я вивірка. Може яка далека своячка? Може порадить?''

Підбігла до вивірки, привіталась і почала розмову. Сказала, хто вона і що їй трапилось, а далі розповіла про свою журбу, що, мовляв, надходить зима, буде сніг падати й мороз тиснутиме, а в неї хатки-дупла немає, і вона зими боїться, дуже боїться.

Стара вивірка уважно вислухала Милочку і сказала:

— Ти, мабуть, сирота, коли тебе мати не навчила, як за себе дбати і як приятеля від недруга відрізняти. Пам'ятай, що лиш те буде твоє, що власним трудом придбаєш. Певно, придається і чужа поміч, та поможе тобі тільки щирий приятель. Та й він лише поможе, а не зробить за тебе того, що сама мусиш зробити. Тож я тобі скажу: я знаю одно дупло, що залишилося без господаря. Але не можу показати тобі, де воно, бо в мене болить нога, і я мушу сидіти тут цілий тиждень.

— А де воно? — запитала Милочка.

— Іди туди за потічок, там ростуть старі липи. Десь на котрійсь липі я бачила непогане дупло.

Стара вивірка не сказала всієї правди. В неї не боліла нога, і вона могла показати Милочці дупло. Але вона хотіла, щоб Милочка сама потрудилася, щоб зрозуміла, що ніщо в світі легко не приходить.

Подякувала Милочка і пострибала за потічок шукати собі в липі хатки. Три дні шукала, налазилася по стовбурах, натомилася, але таки знайшла. Дупло було вигідне, затишне, входом на південь до сонця обернене.

„Нічого злого не сталося, — думала, — що добра тітка-вивірка дупла не могла мені показати. Я сама знайшла, тепер і право за мною".

Вичистила дупло, прибрала геть сухе листя й павутиння та й сіла на гілці відпочивати. Тепер вона вже мала хату й зими не боялася.

Пояснення-словничок: веранда — porch, verandah; клітка — cage; сітка — net; завулок — alley; навмання — at rendom; дятель — woodpecker; хмуритися — to frown, to scowl; приблуда — stray; знехотя — неохоче (unwillingly); верба — willow; липа — linden; порохнявий — dust-rotten; відколупувати — to pick off; нікчемний — підлий (ignoble, bad); затишний — calm, cosy.

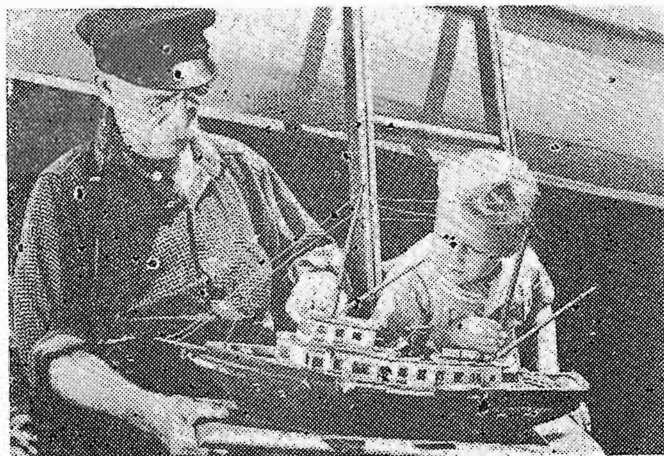
Роман ЗАВАДОВИЧ

ДІДУСЬ І ВНУК

Мій дід Микола дуже любить кораблі:
Він замолоду був відважним моряком
І плавав по мор'ях туди — на край землі,
Вітаючи порти розкотистим гудком.

Ось іграшку мені, малого корабля,,
Неначе справжнього, дідусик змайстрував,
Щоб, як і він колись, як стану дужий я,
На справжнім кораблі ввесь світ промандрував.

— Унучку, — каже дід до мене, — пам'ятай:
Як трапиться тобі (а трапиться колись!),
Що морем запливеш у предків рідний край,
Тоді його гудком ти тричі привітай
І в пояс ще йому в пошані поклонись!

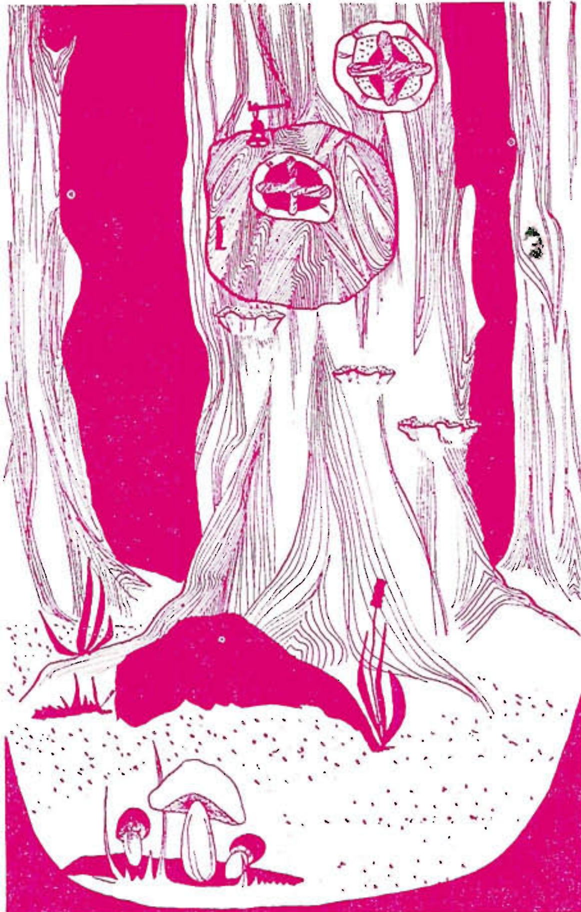

Розкотостий — rolling, rumbling; гудок — hooter, whistle; в пояс поклонитись — дуже низько.

ВИВІРКА ГОТУЄТЬСЯ ДО ЗИМІВЛІ

(Текст і ілюстрації О.Р.)

Он на тому дереві дупло. Бачиш? Цікаво, замешкає хтось у ньому чи ні? Ану, вернімось сюди за тиждень, перевірмо. Добре?

За тиждень прийшли — ти глянь, дупла і не впізнати! Отвір уже закритий дверима, а з малої дірки, що була над дуплом, хтось зробив вікно. І завіски вже висять. А дзвіночок який маленький, он, над дверима висить, бачиш? Це як хтось двері відчинятиме, то він дзвонитиме. Тоненько, тоненько, ледь чутно. Цікаво, хто ж це таку гарну хатку собі в дуплі зробив?

Вивірка. Мабуть, вивірка. Вона тепер напевно дуже зайнята. До зими приготовляється. Це ж кожного року, як літо кінчається, так лісові звірята починають наносити й складати собі в куточки запаси їжі. Щоб було чим підживлятись узимі. А то, як випаде сніг, все накриє, не буде ні грибів, ні горіхів, ні ягід. Тому вивірка тепер така зайнята.

Але не тільки харчами забезпечитись треба. На початку треба хатку утеплити. Перевірити, чи

двері щільно зачиняються, на вікно треба завіски повісити, щоб тепліше, затишніше було. З пташиного пуху треба нову ковдру зробити.

Потім треба позамітати. З усіх куточків порох повимітати. Бож недобре у брудні куточки, на брудну підлогу складати харчі. Правда ж?

Як вивірка це все зробить, тоді вона почне в ліс ходити. По гриби, по жолуді, по каштани, горіхи. Почне наносити це все в хатку свою, на зиму складати. Гриби на ниточки повісить, щоб висохли як слід. А жолуді, каштани й горіхи складатиме так просто, на підлогу.

І безліч разів вертатиметься вивірка в ліс. Носитиме доти, аж поки не заспокоїться, що має досить на цілу зиму.

А тоді залізе в своє тепле ліжечко, накриється новою ковдрою і — засне.

Галина ЧОРНОБИЦЬКА

НЕОБАЧНИЙ КОТИК

(Ілюстрація Яреми Козака)

Котусю-коточку, а де ти ходив,
змочив свою спинку й лапки забруднив?

Не треба в негоду ходити в садок,
ніколи не можна лякати пташок.

А мишка ж у нірку втекла від дощу
і дітям сказала: „Надвір не пущу!"

Не вийдуть з нори мишенята руді,
чого ж ти ходив по холодній воді?

Накинуть на спинку плаща не схотів,
казав, що плащі для людей — не котів.

Тепер не брудни килимка й подушок,
сідай біля грубки, суши кожушок.

Спинка — back; негода — bad weather; грубка — тут: піч.

ДБАЙЛИВИЙ БАТЬКО

(Ілюстрація Юрія Козака)

ЗАГАДКА-НЕДОМОВКА

Червоні двері
В моїй печері, —
Сидять напереді
Біленькі ведмеді.

Я м'ясо ріжу і хліб я ріжу —
Даю ведмедям усяку їжу.

Червоні двері це наші — — — —,
Ведмеді білі це наші — — — —
А що печера? Щоб розгадати,
Цукерку треба в — — — — смоктати!

З дитячого життя

УЧНІ ШКОЛИ УКРАЇНОЗНАВСТВА В НЮАРКУ ПРО „ВОЯЦЬКИЙ АЛЬБОМ" І. КЕРНИЦЬКОГО

Зліва направо: Ліда Білинська, Маркіян Український, Олег Мостовий, Гануся Павлович, Уляна Голубець, Христя Василик, Маруся Ільчишин.

На останній лекції минулого навчального року в п'ятій клясі Школи Українознавства в Нюарку учні під проводом учительки пані Зірки Воронко читали з шкільної читанки оповідання Івана Керницького (ІКЕР) п.н. „Вояцький фотоальбом". Воно було друковане у „Веселці" за листопад 1954 року. Дітям сподобалося це оповідання. Свої враження й думки вони коротко висловили на письмі. Вони пишуть:

Дорогий Пане Ікере!

Мені дуже сподобалося оповідання „Вояцький фотоальбом", бо я з нього довідалася про різних вояків, що служили Україні. — Ліда Білинська.

— — *** — —

Мені цікаво було читати „Вояцький фотоальбом". Воно читається приємно і з нього можна багато навчитися. — Уляна Голубець.

— — *** — —

Мені сподобалося оповідання, бо я тепер знаю більше про Україну. Його легко читати. — Христя Василик.

— — *** — —

Оповідання цікаве. Воно розказує про Україну й її вояків. — Маруся Ільчишин.

— — *** — —

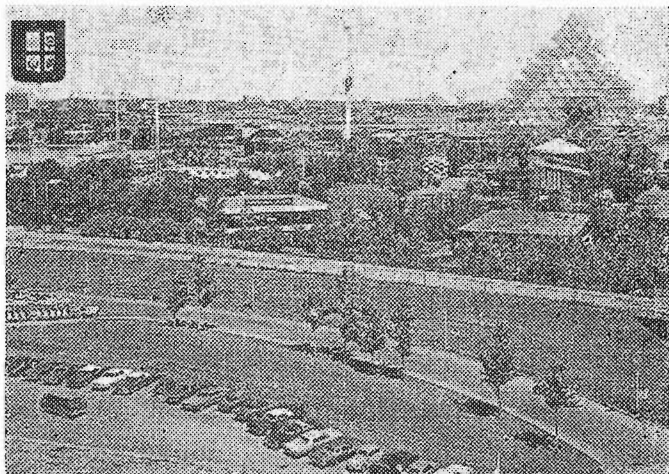
Люблю це оповідання, бо воно цікаве і розказує про Україну та її вояків. — Анна Павлович.

— — *** — —

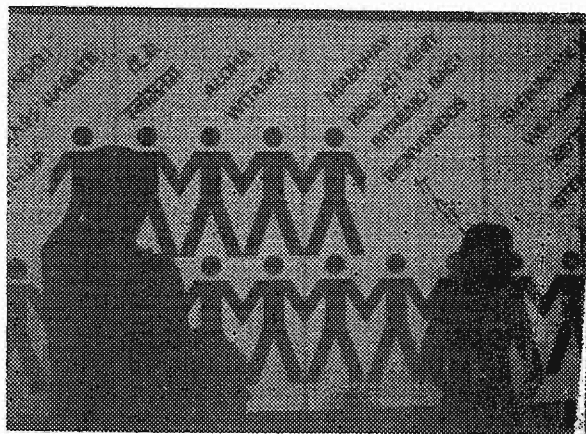
Улянка дуже любить оглядати родинний фотоальбом з вояцькими знімками. — Маркіян Український.

УКРАЇНА В КАНАДІ

(Написав і світлив Леонід Полтава)

Ще в 1967 році в Монтреалі, (провінція Квебек у Канаді), була велика світова виставка „ЕКСПО-67". Усі народи мали там свої будинки-павільйони. Там були павільйони: Америки, Канади, Японії, Англії, Франції й багатьох інших держав світу. Українського павільйону не було, бо Україна тепер не є самостійною державою, а належить до Совєтського Союзу.

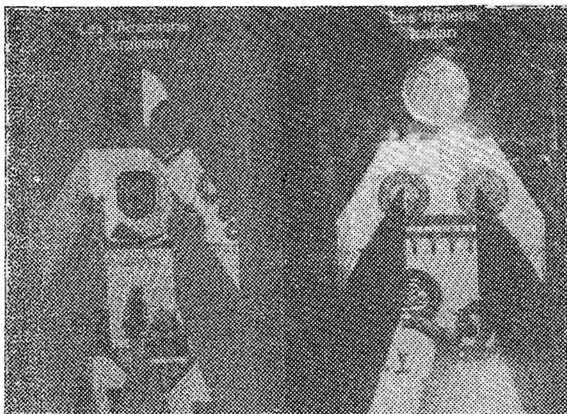

У 1977 році в Монтреалі, на світовій виставці під назвою „Земля і Люди", є багато павільйонів різних держав. Але павільйону „СССР" (московського) вже немає. У тому будинку розмістилась дуже цікава виставка: там показано, як живуть і які гарні культурні осяги мають 20 вільних народів, які живуть у Канаді, в тому числі понад півмільйона вільних українців. На цій світлині бачите, як різними мовами вони вітають людей, які приходять оглядати виставку. Відшукайте привіт по-українському: „Вітаємо вас!"

Оповідання чудове! Воно зворушує. Я ніколи не чула про УПА, аж прочитала „Вояцький фотоальбом". — Ксеня Пономаренко.

— — *** — —

Стефко Біленький побажав авторові „Вояцького фотоальбому" веселих вакацій.

У великій залі виставки „20 народів" кожна нація представлена окремо. Тут бачимо українців та італійців. Напис угорі — по-французькому, а нижче — по-англійському. Видко також український герб Тризуб, а внизу — лялечку.

Коли приглянутись ближче, то побачимо під написом „Українці" не лише тризуб-герб, а й „куманчик" угорі, а нижче — гарну українську вазу з трипільських часів. Унизу добре видко лялечки в українській народній ноші: полтавській, гуцульській та інших. А між лялечками пишається гарний коровай, який українці печуть на весілля. На нім видко колоски, бо Україна продукує багато хліба. Лялечки і коровай — на вишитій серветці. Все таке гарне, що тисячі людей кожного дня не можуть налюбуватися українським мистецтвом і культурою.

У тій великій залі є ще дві великі фігури: гуцул і гуцулка, бандура, кошичок, чудові писанки... Все це оглядають люди з різних кінців світу, які приїздять до Монтреалю на виставку, що триває на острові св. Олени від червня до початку вересня кожного року. Японці, австралійці, арґентинці й багато інших народів фотографують Українську виставку і радіють, що частина українського народу може жити без „СССР", на волі — у вільній і гарній Канаді.

Пояснення-словничок: куманець, куманчик — керамічна посудина для алькогольних напоїв. Тепер її використовують як прикрасу (jar in form of a wheel).

ЩО ЧИТАТИ?

„СОНЕЧКО" — ЗБІРКА ВІРШІВ І КАЗОК

Збірка віршиків та казок для дітей

Заходом Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді (ОПЛДМ) появилася 3-ім виданням гарна ілюстрована книжечка для дітей молодшого віку п.н. „Сонечко". Це збірка віршиків і казок, що її скомпонував і зілюстував мистець-маляр Віктор Цимбал. Він зробив також кольорову обкладинку. У збірці 24 віршики й казочки та ілюстрований словничок малозрозумілих слів.

Є тут віршик про двох півників, про пожежу кициного дому („Бам-бім, дзелень-дзінь, загорівся кицин дім!"), „Ходить гарбуз по городу". Є й коротенькі віршики-співанки-скоромовки. З казок є: славна „Ріпка", „Івасик Телесик", „Рукавичка", „Лисичка, котик і півник", „Кривенька качечка".

Упорядник збірки Віктор Цимбал народився 1901 року на Київщині, помер у 1968 році у ЗСА. Його портрет вміщений на фронтовій сторінці книжечки.

Читачі „Веселки" не раз бачили ілюстрації В. Цимбала в нашому журналі. В. Б.

Слова: Роман ЗАВАДОВИЧ *Музика: Степан СПЕХ*

МОЛОДА СІЧ

(Марш)

Марш

Не - о-зо-рі сте-пи У-кра-ї - - ни,___ Чарів-ли-ві Дні-
І ко-зацька о-зоро - є-на ла - - ва___. Рідний Край берег-

пра бе-ре-ги___. Си-ня хви-ля за хви - ле-ю ри - не___
ла день і ніч___ І сві-та-ми ко-ти - ла-ся сла - ва___

___ Крізь розло-гі квітча-сті лу-ги.___ Си-ня хви-ля за хви - ле-ю
___ Про стару За - по-різьку-ю Січ.___. І сві-та-ми ко-ти - ла-ся

ри - не___ Крізь розло - гі квітчасті лу-ги.___ Там то
сла - ва___ Про ста-ру За-по-різьку - ю Січ.___ Так і

Січ За-по-різь-ка сто-я - ла. Мов ор-ли - не гніздо се-ред скель,
ми,славних предків о-ну - ки, Як бу-ва - ло на Сі-чі о-тій,___

___ Во - ро-гам - хи-жа-кам не да-ва - ла У - кра-їнських топ-
___ Сво - є сер-це, і ро - зум, і ру - ки Від-да - мо Батьків-

та - ти о - сель.___ Хто любив Рідний Край до за-ги - ну,___
щи - ні свя - тій.___ І з да-ле - ко-го сві-ту з-за мо - ря,___

Мав у серці синівську любов,___ Той на Січ в злу і до-бру го-ди -
По - лу-мя-ну пошлем їй любов,___ Щоб по му-ках не-во - лі і го -

ну___ Батьківщи - ні слу-жи-ти і - шов.___ Той на Січ в злу і
ря___ У-кра-ї - на всміхну-ла-ся знов.___ Щоб по му-ках не-

доб-ру го-ди - ну___ Батьків-щи - ні слу-жи - ти і - шов.___
во - лі і го - ря___ У-кра - ї - на всміхну-ла-ся знов.___